MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUMUL NAȚIONAL

ISTORIA

Curriculum

pentru învățămîntul gimnazial

(clasele V – IX)

Chişinău, 2010

Aprobat:

- *la şedinţa Consiliului Naţional pentru Curriculum, proces verbal nr. 10 din 21 aprilie 2010;*

- *prin ordinul Ministerului Educaţiei nr. 245 din 27 aprilie 2010*

Echipele de lucru

Curriculumul modernizat (2010):

Chicuş Nicolae, doctor, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, **coordonator**;

Şarov Igor, doctor în istorie, Universitatea de Stat din Moldova;

Petrovschi Nina, doctor, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Tverdohleb–Nagnibeda Tatiana, grad didactic superior, şef DGMÎTS, Chişinău;

Eremia Ion, doctor habilitat, Universitatea de Stat din Moldova;

Musteaţă Sergiu, doctor, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Cerbuşcă Pavel, doctor în pedagogie, grad didactic superior, LT „Gaudeamus”, Chişinău;

Uzicov Nina, cadru didactic, grad didactic superior, LT „Ion Creangă”, Chişinău;

Dobzeu Maia, cadru didactic, grad didactic superior, DGMÎTS, Chişinău;

Buga Daniela, cadru didactic, grad didactic superior, LT „Vasile Alecsandri”.

Ediţia a II-a (2006):

Gavriliţă G., consultant, Ministerul Educaţiei;

Popovici C., doctor în istorie;

Nazaria S., doctor în istorie;

Certan E., doctor habilitat în istorie;

Rusu S., profesor, grad didactic superior;

Topor S., profesor, grad didactic I;

Dandara V., profesor, grad didactic I;

Pelivan G., profesor, grad didactic I.

Ediţia I (2000):

Gonţa Gheorghe, doctor habilitat în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, coordonator;

Cerbuşcă Pavel, doctor în istorie, LT „Gaudeamus”, Chişinău;

Chicuş Nicolae, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Cozma Valeria, doctor în istorie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Petrovschi Nina, doctor în istorie, conferenţiar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Preliminarii

Modernizarea Curriculumului şcolar la Istorie este o necesitate dictată de actualizarea standardelor în educaţie şi de schimbările de perspectivă în educaţie survenite odată cu adoptarea unei ***pedagogii a competenţelor***, eliminării erorilor şi implicaţiilor politice în domeniul educaţiei istorice, produse în ultimii ani**.** Prezentul document reflectă schimbările recente din Curriculumului naţional şi din societatea contemporană, fiind axat pe formarea de ***competenţe*** - *un ansamblu/sistem integrat de cunoştinţe, capacităţi, deprinderi şi atitudini dobîndite de elevi prin învăţare şi mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vîrstei şi nivelului cognitiv al elevului, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viaţa reală.* Toate acestea presupun modernizarea Curriculumului din perspectiva trecerii de la modelul de proiectare curriculară centrat pe *obiective* la modelul axat pe *competenţe*.

În acest sens, *Recomandările instituţiilor europene privind competenţele-cheie din perspectiva învăţării pe parcursul întregii vieţi* (2006/962/EC) conturează, pentru absolvenţii învăţămîntului obligatoriu, un „profil de formare europeană" structurat pe opt domenii de ***competenţe-cheie.***

Disciplina *Istorie* îşi aduce contribuţia la formarea şi dezvoltarea competenţelor-cheie europene şi naţionale, cu precădere în ceea ce priveşte calităţile viitorului cetăţean democratic. Astfel se realizează compatibilitatea Curriculumui naţional cu strategiile europene din domeniul educaţiei, care conduc la formarea unor competenţe integratoare, indispensabile unei societăţi democratice.

Educaţia istorică are un rol deosebit în dezvoltarea deprinderilor şi abilităţilor necesare pentru formarea cetăţeanului participativ şi responsabil. În acest context, istoria are menirea de a forma un cetăţean democratic, care să fie înzestrat, pe parcursul şcolarizării, cu un ansamblu de competenţe funcţionale ce îi vor permite să facă faţă cerinţelor societăţii contemporane.

Modernizarea Curriculumului la Istorie s-a efectuat din perspectiva: *centrării pe elev* în calitate de subiect al procesului educaţional în raport cu particularităţile individuale şi de vîrstă ale acestuia; *orientării spre formarea de competenţe* prin stabilirea unui set de ***competenţe specifice disciplinei*** şi ***subcompetenţe*** în raport cu standardele educaţionale naţionale; *realizării interdisciplinarităţii şi transdisciplinarităţii;* orientării spre formarea competenţelor generale *valorice şi comportamentale;* includerii în sistemul de conţinuturi ale unităţilor tematice cu un potenţial adecvat cerinţelor unei societăţi democratice.

În elaborarea Curriculumul actual la Istorie pentru treapta gimnazială s-au luat în consideraţie următoarele aspecte: *observaţiile şi sugestiile cadrelor didactice din republică, precum şi ale experţilor naţionali şi internaţionali în domeniile ştiinţelor educaţiei şi istoriei; experienţele programelor anterioare din Republică; modul de abordare echilibrat în studierea trecutului istoric, pornind de la istoria locală spre istoria naţională, regională şi cea universală; asigurarea procesului educaţional cu materialele didactice auxiliare (manuale de alternativă, caiete ale elevului, ghiduri pentru cadrele didactice, culegeri de documente, enciclopedii, dicţionare, atlase şi seturi de hărţi, resurse digitale şi On-line etc.); urmărirea unui proces educaţional progresiv şi durabil.*

I. Concepţia didactică a educaţiei istorice în Republica Moldova

Învăţămîntul istoric, ca şi celelalte discipline şcolare, are sarcina să asigure realizarea obiectivelor şi standardelor educaţionale contemporane. Educaţia istorică reprezintă unul din cele mai importante şi actuale aspecte care contribuie la formarea cetăţeanului democratic.

Misiunea istoriei ca disciplină şcolară este orientată prioritar *spre înţelegerea trecutului propriului popor şi a diversităţii tradiţiilor culturale şi istorice ale popoarelor lumii pentru a înlătura prejudecăţile şi a încuraja toleranţa între oameni.* Aşadar, predarea istoriei trebuie să aibă la bază ideea de reconciliere şi influenţele reciproce pozitive între popoare.

Învăţămîntului istoric are o legătură directă cu identitatea etnică, lingvistică, culturală şi religioasă, deoarece anume pe calea cercetării şi educaţiei istorice se poate însuşi apartenenţa la o

anumită identitate de către fiecare cetățean. Totodată elevii trebuie să înțeleagă şi să aprecieze rolul şi semnificația celorlalți, indiferent de apartenența lor etnică, religioasă, sexuală etc., excluzînd astfel ura rasială, xenofobia sau antisemitismul.

Istoria are menirea de a-i învăța pe elevi să aprecieze rolul şi semnificația surselor istorice în procesul de cercetare, să însuşească metodele de investigație istorică (colectarea, selectarea, sistematizarea, analiza, comparația, evaluarea etc.), să formuleze şi să răspundă corect la întrebări despre trecut etc. Istoria îi ajută pe elevi să înțeleagă mai bine locul şi rolul ideilor, credințelor, artei, modului de viață al poporului şi țării de origine în comparație cu alte popoare ale lumii. Astfel, prin intermediul istoriei putem forma apartenența la o anumită identitate şi moştenire culturală, respectul față de trecut, față de alte popoare şi culturi, precum şi alte valori necesare unor cetățeni democratici activi şi responsabili.

Elevii au responsabilitatea de a învăța experiențe care le vor da posibilitatea să sesizeze progresul propriu în cunoştințe, să înțeleagă istoria şi să aprecieze sensul trecutului. Istoria îi permite elevului să exploreze trecutul cu entuziasmul firesc al tinereței, să-şi dezvolte abilitățile de a investiga şi lucra cu surse istorice de diverse categorii şi tipuri, de a interpreta trecutul, de a găsi, selecta şi organiza informația istorică, de a prezenta evenimentele, fenomenele istorice şi de a da explicații istorice echilibrate şi bine argumentate.

Lecțiile de istorie trebuie să educe elevii şi să ofere generației tinere noi idei şi, în acelaşi timp, să prevină apariția şi dezvoltarea conflictelor. Într-o societate cu o democrație reală este necesară o polemică ştiințifică, însă ea trebuie să aibă un aspect atent şi echilibrat în cadrul procesului educațional. Această afirmare este valabilă mai ales în ceea ce priveşte manualele de istorie, deoarece disciplina istorică are menirea de a fi un instrument al educației democratice şi nu al dezbinării societății pe criterii etnice, religioase, ideologice sau oricare altele. Astfel, falsificarea ideologică, manipularea istoriei, distorsionarea trecutului în scopuri de propagandă, evidențierea excesivă, negarea sau omiterea unor fapte şi documente istorice sînt incompatibile cu principiile fundamentale ale ştiinței istorice, în particular, şi ale unei societăți democratice, în general.

Ținînd cont de vîrsta elevilor şi accesibilitatea informației, Curriculumul actual la Istorie include, în primul rînd, cadrul cronologic şi spațial, diversitatea lumii din perspectivă culturală, interpretarea obiectivă a faptelor şi evenimentelor istorice etc.

Conținutul Curriculumului atrage atenția asupra dimensiunilor istoriei (viața politică, economică, tehnologică şi ştiințifică; socială şi religioasă; culturală şi estetică etc.) şi evoluției omului din diferite perspective: social, cultural, religios, etnic (de exemplu: apartenență de gen (bărbat-femeie), apartenență socială (sărac-bogat), apartenență etnică (majoritate națională-minoritate etnică), apartenență religioasă (ortodox-catolic, creştin-musulman etc.). Însuşirea terminologiei istorice, orientarea în spațiul cronologic ajută elevii să înțeleagă şi să aprecieze schimbările istorice, să examineze cauzele şi consecințele lor, iar analiza evenimentelor istorice dezvoltă capacitatea de interpretare a diferitelor situații cu caracter istoric. Curriculumul la istorie include aceste dimensiuni şi totodată urmăreşte evoluția societății în baza perioadelor istorice: *antică, medievală, modernă şi contemporană*. Dimensiunea europeană va fi o componentă esențială a fiecărei epoci istorice în procesul de formare şi dezvoltare a conştiinței europene.

Principii generale şi specifice ale educației istorice

Strategia de modernizare a **Curriculumului şcolar la Istorie** din perspectiva competențelor vizează următoarele ***principii generale*** ale educației:

- *democratizarea şi umanizarea educației;*
- *unitate şi diversitate în educație;*
- *valorificarea personalității umane prin educație;*
- *centrarea educației pe valorile naționale şi general-umane;*
- *individualizarea traseului educațional;*

- *responsabilitatea față de propria formare ca cetățean;*
- *raportarea binelui personal la binele social;*
- *democratizarea relației educator-educat;*
- *echitatea socială şi egalitatea şanselor;*
- *educația pentru o viață împlinită şi formarea competențelor utile pentru toată viața.*

În baza acestor principii se va realiza:

- *accentuarea caracterului aplicativ al demersului didactic;*
- *dezvoltarea unei strategii didactice viabile pentru formarea şi dezvoltarea competențelor integratoare;*
- *studierea evoluției istorice de la nivel local şi național spre cel european şi universal;*
- *abordarea evenimentelor şi proceselor istorice din perspective multiple;*
- *stabilirea echilibrului în prezentarea conținuturilor de la particular la general;*
- *dezvoltarea gîndirii critice şi reflexive;*
- *accesibilitatea conținuturilor;*
- *utilizarea metodelor diverse de predare/învățare/evaluare;*
- *motivarea pentru persistență şi perseverență în autoeducație pe baza exemplelor oferite de istorie.*

Finalitățile disciplinei Istorie se reflectă nemijlocit în competențele generale şi în setul de valori şi atitudini enunțate în prezentul Curriculum, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, unități de conținuturi, sugestii metodologice şi de evaluare).

II. Competențe-cheie/ transversale

- Competențe de învățare/a învăța să înveți;
- Competențe de învățare în limba maternă/limba de stat;
- Competențe de comunicare într-o limbă străină;
- Competențe de bază în matematică, ştiințe şi tehnologie;
- Competențe acțional-strategice;
- Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale şi comunicaționale;
- Competențe interpersonale, civice, morale;
- Competențe de autocunoaştere şi autorealizare;
- Competențe culturale, interculturale (de a recepta şi de a crea valori);
- Competențe antreprenoriale.

III. Competențe-cheie/transversale şi transdisciplinare (treapta gimnazială)

1. Competențe de învățare/de a învăța să înveți

- Competența de planificare şi organizare a propriei învățări atît individual, cît şi în grup.

2. Competențe de comunicare în limba maternă/limba română

- Competența de realizare a unor contacte comunicative constructive în limba română /limba maternă atît oral, cît şi în scris.
- Competența de utilizare adecvată în limba maternă/limba română a terminologiei specifice disciplinelor de învățămînt studiate la treapta gimnazială.

3. Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de a comunica într-o limbă străină în situații cunoscute, modelate.

4. Competențe de bază în matematică, ştiințe şi tehnologie

- Competențe de a dobîndi şi a aplica cunoştințe de bază din domeniul Matematică, Ştiințe ale naturii şi Tehnologii în rezolvarea unor probleme şi situații din cotidian.

5. Competențe acțional-strategice

- Competențe de a identifica probleme acțional-strategice şi a propune soluții de rezolvare.
- Competențe de a-şi planifica activitatea, de a prognoza rezultatele aşteptate.
- Competențe de a elabora strategii de activitate în grup.

6. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale şi comunicaționale (TIC)

- Competențe de utilizare în situații reale a instrumentelor cu acțiune digitală (telefonul, teleghidul, calculatorul electronic etc.).
- Competențe de a proiecta documente şi a utiliza serviciile electronice de bază (e-guvernare, e-business, e-educație, e-sănătate, e-cultură) în comunicare şi dobîndirea informațiilor, inclusiv prin rețeaua Internet).

7. Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a lucra în echipă, de a preveni şi rezolva situațiile de conflict.
- Competențe de a accepta şi a respecta valorile fundamentale ale democrației, ale practicilor democratice şi ale drepturilor omului.
- Competențe de a se comporta în situații cotidiene în baza normelor şi valorilor moral-spirituale.

8. Competențe de autocunoaştere şi autorealizare

- Competențe de a se autoaprecia adecvat şi a-şi valorifica potențialul pentru dezvoltarea personală şi autorealizare.
- Competențe de a alege modul sănătos de viață.
- Competențe de a se adapta la condiții noi.

9. Competențe culturale, interculturale (de a recepta şi de a crea valori)

- Competențe de receptare a culturii naționale şi a culturilor europene.
- Competențe de a aprecia diversitatea culturală a lumii şi de a fi tolerant față de valorile culturale ale altor etnii.

10. Competențe antreprenoriale

- Competența de a se orienta în domeniile profesionale din economie şi viața socială în vederea selectării viitoarei profesii.
- Competențe de utilizare a regulilor de elaborare a unor proiecte de cercetare şi dezvoltare simple în domeniul antreprenorial.

IV. Competențele specifice ale disciplinei

- Înțelegerea şi utilizarea adecvată a limbajului de specialitate.
- Înțelegerea şi reprezentarea timpului şi a spațiului istoric.
- Cunoaşterea şi interpretarea surselor istorice.
- Determinarea relațiilor de cauzalitate şi schimbare în istorie.
- Aprecierea critică şi obiectivă a situațiilor, faptelor şi proceselor istorice.
- Manifestarea atitudinii față de impactul evenimentelor istorice asupra societății.
- Formarea comportamentelor democratice şi valorilor general-umane.

Competențele specifice sînt definite la nivelul disciplinei de studiu, avînd un grad mai avansat de generalitate şi de complexitate. Ele includ valori şi atitudini care accentuează dimensiunea afectivă şi de atitudine şi morală a învățării din perspectiva contribuției specifice *Istoriei,* la atingerea finalităților educației.

V. Repartizarea temelor pe clase şi unități de timp

Structura şi conținutul Curriculumului de Istorie (clasele a V-a – a IX-a) sînt concepute pentru trunchiul comun cîte **2 ore pe săptămînă** (total **68 ore** anual pentru fiecare clasă). Pe parcursul studierii istoriei în clasele treptei gimnaziale, curriculumul se va realiza după

principiul cronologic şi va familiariza elevii cu apariția şi dezvoltarea popoarelor lumii din epocile preistorică, antică, evul mediu, modernă şi contemporană. Raportul în predarea şi învățarea unităților de conținuturi este de **50% spațiul universal, 45% - spațiul românesc** şi **5% - spațiul local** (regiunea, localitatea, familia, şcoala).

Administrarea disciplinei Istorie:

Statutul disciplinei	**Aria Curriculară**	**Clasa**	**Nr. de unități de conținut pe clase**	**Nr. de ore pe an**
Disciplină obligatorie	Ştiințe socio-umanistice	V	28	68
		VI	33	68
		VII	19	68
		VIII	22	68
		IX	30	68

VI. Subcompetențe, conținuturi, activități de învățare şi evaluare pe clase.

Clasa a V-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi *(Preistorie şi civilizații antice – de la apariția omului pînă în sec. V. d. Hr.)*	Activități de învățare şi evaluare
• Recunoaşterea termenilor istorici cu referire la preistorie şi civilizațiile antice; • utilizarea termenilor indicați de profesor în descrierea evenimentelor din perioada antică; • citirea informațiilor din axa cronologică; • citirea hărților istorice cu referire la istoria antică; • descrierea izvoarelor istoriei antice; • selectarea informațiilor din sursele istorice; • descrierea unui eveniment din istoria antică în baza algoritmului; • identificarea esențialului dintr-un	**I. Epoca străveche** • Apariția omului. Ocupațiile omului în preistorie. • Societățile preistorice. Originile religiei şi artei. • Omul şi societatea preistorică în spațiul carpato-dunărean. **II. Epoca Antică** ***A. Orientul Antic*** • Omul şi mediul în Orientul Antic. • Regate şi imperii din Orientul Antic: Egiptul, Mesopotamia, Persia, India, China. • Culturi şi civilizații în Orientul Antic. Cele Şapte minuni ale lumii. ***B. Europa în antichitate*** • Omul şi mediul în Europa. Cele mai vechi popoare din Europa. • Civilizațiile Minoică şi Miceniană. • Civilizația tracică. Geto-dacii. • Colonizarea greacă. • Atena şi Sparta. Pericle şi epoca sa. • Imperiul macedonean. Lumea elenistică. • Cultura greacă şi elenistică. • Întemeierea Romei. Expansiunea Romei în bazinul Mării Mediterane. • Republica Romană. Imperiul Roman. Principatul. • Cultura Romei Antice. Viața cotidiană în Roma Antică. • Dacia de la Burebista la Decebal. • Cotidianul şi religia geto-dacilor. • Dacia sub stăpînirea Romei. • Romanizarea geto-dacilor. • Creştinismul şi valorile creştine.	• Exerciții de redactare a dicționarului personal de termeni istorici din preistorie şi epoca antică; • exerciții de alcătuire a segmentelor de axă cronologică (utilizînd specificările *î. Hr./ d. Hr.*); • exerciții de localizare pe harta istorică a popoarelor şi statelor antice; • exerciții de selectare a informațiilor din diverse izvoare (scrise şi nescrise); • exerciții de analiză a unor documente istorice în baza unui algoritm propus; • caracterizarea acțiunilor unor personalități istorice, folosind un plan dat de profesor; • exerciții de comparare a vieții cotidiene a diferitor popoare din Antichitate; • alcătuirea unei expuneri despre un eveniment, folosind un plan simplu;

text cu caracter istoric; • elaborarea planului de descriere a unui eveniment, fenomen istoric; • cultivarea interesului pentru trecutul istoric.	• Creştinismul în spaţiul Nord-dunărean. • Popoarele barbare şi prăbuşirea lumii antice. ***Activităţi de sinteză:*** • *Raporturile geto-dacilor cu lumea greacă şi cu cea romană.* • *Viaţa de zi cu zi a copiilor în antichitate.* • *Cetăţeanul în Grecia antică.* • *Moştenirea culturală a geto-dacilor.* • *Contribuţia popoarelor antice la făurirea culturii universale*	• completarea agendei evenimentelor din istoria familiei/localităţii.

Clasa a VI-a

Subcompetenţe	Sugestii de conţinuturi *(Civilizaţia medievală – sec. V-XVII)*	Activităţi de învăţare şi evaluare
• Explicarea termenilor istorici cu referire la epoca medievală; • utilizarea termenilor istorici în comunicări cu referire la evenimentele desfăşurate în evul mediu; • elaborarea axelor cronologice indicînd 3-5 date şi evenimente istorice; • identificarea informaţiilor oferite de hărţile cu referire la istoria evului mediu; • utilizarea documentelor istorice în expunerea evenimentelor din epoca medievală;	• Marea migraţie şi formarea noilor popoare. • Scindarea Imperiul Roman. Civilizaţia bizantină. • Regatul Franc şi Imperiul lui Carol cel Mare. • Formarea poporului român şi a limbii române. • Popoarele slave. • Arabii şi Califatul Arab. • Cultura Europei Occidentale. • Românii şi migratorii tîrzii. • Formarea şi dezvoltarea statelor în Europa occidentală, Europa Centrală şi de Sud-Est. • Marea schismă a Bisericii Creştine. Cruciadele. • Civilizaţii asiatice. • Formarea şi expansiunea Imperiului Otoman. • Formarea şi consolidarea statelor medievale româneşti. • Oraşul şi satul medieval în Europa şi Ţările Române. • Civilizaţia şi cultura Europei occidentale în evul mediu. • Religie, cotidian, civilizaţie şi cultură în Ţările Române în secolele XIV-XV. • Marile descoperiri geografice şi sistemul colonial. • Reforma şi contra-reforma în Europa. • Revoluţia din Ţările de Jos.	• Exerciţii de utilizare a terminologiei istorice specifice perioadei medievale în discursul istoric; • exerciţii de alcătuire a axelor cronologice, plasînd 3-5 date şi evenimente istorice; • exerciţii de completare a hărţilor mute, precizînd date specifice perioadei medievale; • exerciţii de analiză critică şi abordare comparativă a informaţiei din diverse surse istorice; • exerciţii de alcătuire a portretului personalităţilor istorice din evul mediu; • exerciţii de analiză comparativă a

• identificarea cauzelor şi efectelor unui eveniment din istoria medievală; • exprimarea opiniei faţă de activitatea personalităţilor în istoria medievală; • redactarea unei comunicări scurte cu referire la evenimentele, personalităţile istoriei medievale; • demonstrarea interesului faţă de studierea valorilor naţionale şi universale.	• Economie şi societate în Ţările Române. • Ţările Române şi relaţiile cu vecinii. • Cultura Europei în epoca Renaşterii. • Cultura românească medievală. • Geneza societăţii moderne în Europa Occidentală pînă la mijlocul secolului al XVIII-lea. • Societatea românească între medieval şi modern, pînă la mijlocul secolului al XVIII-lea. ***Activităţi de sinteză:*** • *Familia în epoca medievală.* • *Călători şi pelerini în evul mediu.* • *Rolul lui Ştefan cel Mare şi Sfînt în istoria românilor.* • *Anul 1600 – Mihai Viteazul.* • *Principatele Române sub suzeranitatea otomană.* • *Regimul turco-fanariot şi habsburgic.*	modului de viaţă la diferite comunităţi şi popoare din perioada medievală; • realizarea unui studiu cu privire la organizarea socială, culturală şi religioasă a unor comunităţi medievale; • implicarea în activităţile de creare şi dezvoltarea a muzeului istoriei şcolii/ comunităţii.

Clasa a VII-a

Subcompetenţe	Sugestii de conţinuturi ***(Civilizaţia modernă - sec. al XVIII-lea - mijlocul sec. al XIX-lea)***	Activităţi de învăţare şi evaluare
• Explicarea termenilor istorici referitori la epoca modernă; • utilizarea termenilor istorici în caracterizarea evenimentelor istorice din epoca modernă; • utilizarea axelor cronologice în descrierea evenimentelor istorice; • descrierea unui eveniment în baza hărţii istorice;	• Războiul de Independenţă al coloniilor engleze. Formarea SUA. • Începutul, mersul şi sfîrşitul revoluţiei franceze. • Franţa în timpul guvernării lui Napoleon Bonaparte. • Economie, societate şi politică în Ţările Române. • Războaiele ruso-austro-turce din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Consecinţele lor pentru Ţările Române. Anexarea Bucovinei de Nord de către Austria. • Congresul de la Viena. ”Sfînta Alianţă”. • Civilizaţia industrială: Anglia, Franţa, S.U.A., Statele germane, Imperiile Habsburgic şi Rusiei. • Principatele Române în contextul politicii externe a Marilor Puteri. Anul 1812 în istoria românilor.	• Exerciţii de încadrare a termenilor în contexte istorice; • exerciţii de selectare a informaţiilor referitoare la diverse evenimente din surse istorice diferite; • prezentarea unor comunicări succinte despre evoluţia popoarelor, culturii şi civilizaţiei moderne pe baza datelor şi evenimentelor istorice; • prezentarea unei excursii imaginare tematice

• comentarea informațiilor survenite din diferite sursele istorice; • identificarea schimbărilor vizibile din istoria modernă şi cauzele acestora • comentarea situațiilor, evenimentelor şi activități unor personalități din istoria modernă; • identificarea aspectelor comune şi specifice evenimentelor istoriei moderne; • exprimarea clară şi argumentată a opiniei proprii privind promovarea valorilor naționale şi universale.	• Răscoala de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu. • Regulamentele Organice în Țările Române. Administrația străină pe teritoriile româneşti. • Mişcarea de eliberare națională din Europa. Revoluțiile din 1848-1849 în Europa şi Țările Române. • Situația economică şi socială a Basarabiei şi a teritoriilor din stînga Nistrului în prima jumătate a sec. al XIX-lea. • „Secolul rațiunii" - "secolul iluminismului„. Baroc şi clasicism. • Tehnica în slujba omului. Oameni de ştiință şi descoperirile lor. • Afirmarea ideilor iluministe în cultura românească. Dezvoltarea culturii româneşti. • Cultura din Basarabia şi din teritoriile din stînga Nistrului în componența Imperiului Rusiei. ***Activități de sinteză:*** • *Lupta de emancipare a popoarelor din America Latina, Asiei şi Africii.* • *Viața cotidiană în Țările Române la începutul civilizației moderne.* • *Învățămîntul, literatura şi arta în spațiul românesc în civilizația modernă.*	pe hartă, în baza unui traseu întocmit din timp; • exerciții de alcătuire a unui repertoriu de surse istorice pentru o anumită temă; • comentarea diferitor interpretări ale unor evenimente istorice şi acțiuni ale oamenilor din perioada modernă; • exerciții de comparare a modului de viață şi organizare la diferite popoare din perioada modernă; • alcătuirea planului unei dezbateri despre diferite fapte şi evenimente istorice din epoca modernă; • realizarea unui portofoliu vizînd viața oamenilor din epoca modernă.

Clasa a VIII-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi *(Civilizația modernă – mijlocul sec. al XIX-lea - 1918)*	Activități de învățare şi evaluare
• Utilizarea termenilor istorici în comentarea evenimentelor istorice din epoca modernă; • respectarea principiului cronologic	• Procese unificatoare în statele din Europa. Popoarele Asiei şi Americii • Unirea Principatelor Române. Reformele lui Al.I. Cuza. • Constituția de la 1866. Mişcarea națională românească din Transilvania şi Bucovina. • Anglia în anii '50-'60 ai sec. al XIX-lea. Al II-lea Imperiu Francez.	• Exerciții de selectare a sensului corect al termenilor istorici, utilizați în prezentarea unui discurs cu caracter istoric; • exerciții de alcătuire a unor axe

în descrierea evenimentelor istoriei moderne; • comentarea evenimentelor din epoca modernă utilizînd hărțile istorice; • compararea surselor istorice cu referire la istoria contemporană; • descrierea unui eveniment din istoria modernă în baza mai multor surse; • explicarea cauzelor schimbărilor survenite pe parcursul epocii moderne; • analiza critică a activității personalităților istoriei moderne; • compararea evenimentelor istorice care au avut loc simultan în mai multe state; • promovarea valorilor culturii moderne naționale şi universale.	Imperiul țarist în anii '50-'60 ai sec. al XlX-lea. • Reformele liberale din Basarabia şi teritoriile din stînga Nistrului în anii '60-70 ai sec. al XlX-lea. • Războiul civil în SUA. Reconstrucția. • Marea Britanie. Franța. A Treia Republică Franceză. Al Doilea Reich German. Italia. Imperiul Habsburgic. Imperiul Rus. S.U.A. • Cucerirea independenței de stat a României. • Lupta de emancipare națională a românilor din Transilvania şi Bucovina. • Mişcarea națională din Basarabia la răscrucea secolelor XIX-XX. • Economia şi societatea industrială. • Economia României între 1871-1914. • Evoluția social-economică a Basarabiei si Transnistriei. ▪ Relațiile internaționale 1871-1918. Politica externă a României. ▪ Primul Război Mondial (1914-1918). ▪ România în primul Război Mondial. ▪ Provinciile româneşti din afara statului român în timpul primului Război Mondial. ▪ Basarabia – teatrul operațiunilor militare în primul Război Mondial. • Mişcarea de eliberare națională din Basarabia şi Transnistria (1917-1918). • Formarea statului unitar român. • Revoluția în ştiință. Învățămîntul. Literatura şi arta. Presa. • Cultura în Vechiul Regat. Cultura Transilvaniei şi Bucovinei. Cultura în Basarabia. ***ctivități de sinteză:*** • *Europa între absolutism şi liberalism.* • *Viața cotidiană reflectată în artă şi în literatura românească.* • *Mari personalități ale istoriei românilor din sec. al XIX-lea – începutul sec. al XX-lea.*	cronologice complexe, diagrame, grafice şi tablouri sinoptice; • exerciții de completare a unor hărți schematice însoțite de legendă utilizînd simboluri şi culori; • comentarea critică a opiniilor istoriografice şi identificarea unor exprimări greşite sau eronate; • alcătuirea planului unei dezbateri despre diferite fapte istorice din sec. al XIX-lea - începutul sec. al XX-lea; • exerciții de alcătuire a unui repertoriu de surse istorice pentru o anumită temă de cercetare; • alcătuirea planului unei investigații istorice a unui eveniment, fenomen sau personalități din sec. al XIX-lea - începutul sec. al XX-lea; • alcătuirea unui proiect pentru protejarea valorilor culturale şi monumentelor istorice din comunitate.

Clasa a IX-a

Subcompetențe	Sugestii de conținuturi *(Civilizația contemporană 1918 – pînă în prezent.)*	Activități de învățare şi evaluare

• Explicarea semnificației termenilor istorici caracteristici epocii contemporane; • prezentarea evenimentelor istoriei contemporane în ordine cronologică; • comentarea schimbărilor survenite pe parcursul istoriei contemporane cu ajutorul hărților istorice; • utilizarea surselor istorice în argumentarea opiniei proprii cu referire la evenimentele contemporane; • identificarea legăturii cauză – efect cu referire la evenimentele istoriei contemporane; • prezentarea rolului personalităților din istoria contemporană; • analiza critică a diferitor opinii pe marginea unui subiect istoric din secolul al XX-lea; • analiza atitudinii membrilor comunității față de valorile culturii naționale şi universale.	• Conferința de Pace de la Paris şi noua ordine internațională. • Statele Unite ale Americii. • Statele Europei de Vest, Centrale şi de Est. • Extremul Orient. • Rusia/Uniunea Sovietică. • România interbelică. Viața politică. Economie. Societate. • Specificul dezvoltării Basarabiei în cadrul României. • RASSM (1924-1940) şi politica expansionistă a URSS. • Relațiile internaționale în perioada interbelică. • Relațiile sovieto-române între 1918 şi 1940. • Pactul Molotov-Ribbentrop şi consecințele lui pentru popoarele din Europa. • Reanexarea Basarabiei şi Formarea RSSM (1940). • Cultura şi ştiința în perioada interbelică. • Cultura românească în 1918-40. • Al doilea Război Mondial. Crime împotriva umanității. • România, Basarabia şi Transnistria între 1941 şi 1944. Specificul Holocaust-ului în spațiul românesc. • Fondarea Organizației Națiunilor Unite şi rolul ei în lume. • Relațiile internaționale în perioada (1945-1991). Europa divizată – Războiul Rece şi urmările lui. Conferința pentru securitate şi cooperare în Europa. • Statele Unite, Franța, Anglia, RFG, Italia, Japonia. • Uniunea Sovietică. Statele comuniste din Europa de Est şi Asia. • RSSM. Economie şi societate (1944-1991). Deportările staliniste. • Regimul totalitar în România (1944-1989). • Cultura şi ştiința în RSSM şi România 1944-1991). • Colapsul regimurilor comuniste. Anul 1989 în istoria Europei. • Republica Moldova în perioada post-sovietică. ***Activități de sinteză:*** • *Democrație şi totalitarism.* • *Rolul femeii în istoria contemporană.* • *Republica Moldova şi Integrarea europeană.* • *Cultura şi ştiința universală în Epoca Contemporană.* • *Minoritățile etnice în Republica Moldova.*	• Exerciții de identificare a exprimărilor greşite sau eronate cu referire la anumite evenimente sau procese istorice; • utilizarea axelor cronologice sau grafice în redactarea şi prezentarea unor comunicări scrise; • exerciții de comparare a schimbărilor teritoriale de pe hartă şi realizarea unei hărți schematice, completînd legenda ei; • exerciții de lectură critică a textelor din diferite surse istorice; • utilizarea dicționarelor, a culegerilor de documente, a enciclopediilor pentru aprecierea contribuției personalității în istorie; • asumarea rolului unei personalități şi realizarea unor comentarii şi dialoguri ale acesteia; • dezbaterea unor cazuri reale sau imaginare care implică stereotipuri şi prejudecăți; • realizarea unui portret al conducătorului eficient în clasă, şcoală, comunitate, țară.

	• *Românii din afara hotarelor României şi Republicii Moldova.*	

VII. Strategii didactice: orientări generale (metodologice)

Desfăşurarea procesului educaţional de calitate, precum şi rezultatele obţinute depind de strategiile didactice utilizate. Recurgînd la diverse tehnici educaţionale, putem înregistra realizări esenţiale în pregătirea elevilor. Utilizarea eficientă a strategiilor didactice - instrumente importante ale profesorilor în procesul de realizare a obiectivelor educaţionale - permite alternarea formelor de activitate, care favorizează corelarea experienţelor anterioare de învăţare cu cele noi şi orientează spre formarea competenţelor cu caracter de integrare.

Procesul didactic se centrează pe elev ca subiect al educaţiei, ceea ce implică antrenarea demersurilor educaţionale spre a aplica strategii didactice care să pună accent pe utilizarea unor metode interactive şi să contribuie la dezvoltarea capacităţii de comunicare a elevilor, necesară în situaţii reale, precum şi la practicarea lucrului în grup şi dezvoltarea capacităţii de a-şi valorifica propria experienţă. Recomandăm profesorilor să folosească drept schemă de proiectare şi realizare a unui demers didactic cadrul Evocare, Realizare a sensului, Reflecţie, Extindere (ERRE), deoarece are corespondenţă multidimensională cu principiile didactice ale curriculumului la istorie.

Pentru a realiza obiectivele curriculare sînt recomandate demersuri didactice bazate pe *învăţarea prin descoperire, simulare, studierea surselor istorice, dezbatere, jocul de rol* etc., care permit să se utilizeze forme eficiente de activitate şi care favorizează corelarea experienţelor anterioare de învăţare cu cele noi. În utilizarea diverselor strategii didactice se vor lua în consideraţie următoarele criterii:

- *formarea la elevi a competenţelor generale şi specifice;*
- *realizarea obiectivelor de referinţă şi operaţionale;*
- *studierea diferitelor conţinuturi;*
- *nivelul clasei şi condiţiile în care se realizează educaţia istorică;*
- *vîrsta elevilor şi particularităţile lor individuale;*
- *măiestria pedagogică a profesorilor;*
- *abordarea inter- şi multidisciplinară;*
- *abordarea din viziune internaţională şi transfrontalieră.*

Demersul didactic se va adapta la necesităţile reale ale elevilor şi ale societăţii. Profesorii vor respecta Curriculumul şcolar şi vor folosi manualele ca instrumente de lucru flexibile şi adaptabile nevoilor concrete ale grupului de elevi cu care lucrează în fiecare clasă. Sînt la discreţia profesorului şi alte activităţi de învăţare, pe care le consideră adecvate realizării competenţelor generale şi specifice asociate cu fiecare domeniu de conţinut. Din multitudinea metodelor pentru educaţia istorică cele mai eficiente sînt: **povestirea, prelegerea, conversaţia euristică, conversaţia-dezbatere, exerciţiul didactic, investigaţia, cercetarea (în grup şi individuală), proiectul (de grup şi individual), portofoliul, jocurile didactice**, precum şi toate variantele şi derivatele acestora.

Pentru eficientizarea procesului educaţional, cadrele didactice vor practica activ **tehnologii informaţionale, diverse surse**, care permit abordarea multidimensională şi critică a evenimentelor şi fenomenelor istorice.

În prezentul document se propun exemple de activităţi de învăţare pe care le utilizează cadrele didactice în practica şcolară, oferind noi posibilităţi la elaborarea strategiilor didactice, care permit trecerea reală de la axarea pe conţinuturi la cea pe experienţe de învăţare, adică pe formarea de **competenţe cu caracter de integrare**, de exemplu:

Clasa a V-a

- redactarea unei **comunicări** succinte cu conţinut istoric din trecutul comunităţilor preistorice şi antice;
- prezentarea unui **raport** despre vizita la muzeu, arhivă, bibliotecă etc.;
- participare în pregătirea unei **expoziţii** cu obiecte de valoare istorică şi prezentarea lor succintă.

Cu acest scop pentru clasa a V-a sînt binevenite exerciții de alcătuire a unor axe cronologice, exerciții pentru recunoaşterea şi explicarea termenilor istorici în diverse surse, alcătuirea enunțurilor, scurte prezentări pe baza informațiilor din surse istorice; analiza şi comentarea izvoarelor istorice; realizarea unei mape care să cuprindă informații selectate, în funcție de anumite criterii stabilite de profesori etc.

Clasa a VI-a

- srierea unui **articol** despre evenimentele clasei/şcolii pentru revista şcolară;
- pregătirea şi prezentarea unui **discurs structurat** din istoria bisericii, a unei instituții culturale din localitate în contextul istoriei medievale.
- alcătuirea şi prezentarea unui **calendar al faptelor** personale, al colegilor de clasă sau al membrilor familiei.

Pentru elevii din clasa a VI-a se propun exerciții de utilizare a terminologiei într-un discurs istoric din epoca medievală; metode de constatare a timpului (utilizînd specificările *mai nou, mai vechi*); de completare a hărților mute (precizînd informații din istoria popoarelor în epoca medievală); de interpretare comparativă a informației din diverse documente pe baza unui plan; de alcătuire a portretului personalităților istorice care au activat în epoca medievală; de comparare a modului de viață la diferite popoare din epoca medievală; de realizare a unor chestionare cu referire la organizarea diferitelor grupuri de oameni din comunitate şi succesele lor.

Clasa a VII-a

- elaborarea unui **fotoeseu** despre evenimentele organizate în familie, şcoală sau localitate în ultimii ani;
- elaborarea şi prezentarea unei **hărți a localității**, a cartierului în care locuieşte sau învață;
- prezentarea unui **plan de acțiune** voluntară de soluționare a unei probleme identificate în comunitate (de ex.: îngrijirea monumentelor istorice);
- participarea la pregătirea unei **expoziții** în şcoală/comunitate cu ocazia unei sărbători naționale sau internaționale.

Pentru clasa a VII-a, cadrele didactice pot folosi exerciții de selectare a informațiilor referitoare la diferite evenimente din diverse surse istorice; de prezentare a unor comunicări succinte din istoria popoarelor în baza unor date şi evenimente istorice din Epoca Modernă; de organizare a unor excursii imaginare tematice pe hartă în baza unui traseu întocmit din timp; de alcătuire a unui repertoriu de surse istorice pentru o temă dată; de comparare a modului de viață şi organizare al diferitelor grupuri religioase, comunități etnice, popoare, națiuni şi state în Epoca Modernă etc.

Clasa a VIII-a

- alcătuirea unui **demers/cerere** către administrația instituției sau autorităților publice locale cu referire la implicarea activă împreună cu membrii familiei, clasei/şcolii, prin care va fi soluționată o problemă socială;
- prezentarea unui **ghid de mediere** în care vor fi propuse modalități de aplanare a conflictelor interpersonale din mediul din care face parte;
- prezentarea unui **plan de dezvoltare personală** şi vocațională.

În clasa a VIII-a pot fi utilizate exerciții de selectare corectă a termenilor utilizați în prezentarea unui discurs istoric; de alcătuire a unor axe cronologice complexe, grafice şi tablouri sinoptice; de completare a unor hărți cu legendă, care prezintă spații istorice în diferite perioade de timp; de elaborare a unui repertoriu de surse istorice pentru o temă de cercetare preferabilă.

Clasa a IX-a

- elaborarea în grup a unui **miniproiect** de organizare şi desfăşurare a unei activități comunitare de ocrotire a patrimoniului cultural, monumentelor istorice din localitate;
- organizarea şi desfăşurarea unei **dezbateri** în clasă, şcoală, unde vor fi analizate diverse influențe ale descoperirilor istorice asupra faptelor oamenilor în timp şi spațiu;
- realizarea unui **raport foto/video** despre o conferință istorică, masă rotundă sau expoziție la care a participat cu colegii de clasă, membrii familiei.

- **soluționarearea unor situații-problemă** prin utilizarea adecvată a surselor istorice referitoare la evenimente desfăşurate pe parcursul istoriei.

Pentru clasa a IX-a vor fi utilizate exerciții de analiză a diverselor puncte de vedere cu referire la anumite evenimente sau procese istorice din Epoca Contemporană; de alcătuire a unor axe cronologice sau grafice în prezentarea unor comunicări; de analiză a unor hărți care prezintă acelaşi spațiu istoric şi realizarea unei hărți schematice cu legenda ei; de lectură critică a diferitelor tipuri de surse istorice etc.

Conform necesităților educaționale, cadrele didactice vor lua în considerație particularitățile învățămîntului incluziv: instruirea, recuperarea şi integrarea şcolară, socială şi profesională a elevilor cu deficiențe şi/sau tulburări ori dificultăți de învățare. Cu acest scop vor organiza procesul educațional individualizat şi diferențiat.

Cadrele didactice vor acorda un rol special ***învățării autonome***. Elevii vor fi încurajați şi implicați în proiectarea, desfăşurarea activităților şi analiza nivelului de realizare a obiectivelor. Învățarea autonomă, axată pe principiile educației continue a personalității, a devenit astăzi factorul esențial de succes profesional şi social. Persoanele ce au formate competențe de învățare autonomă dau dovadă de un randament înalt în diferite domenii de activitate umană.

Aplicarea modelului tehnologic al optimizării învățării autonome asigură realizarea obiectivelor/competențelor generale şi finalităților acesteia prin proiectarea şi implementarea unui sistem de activități integrate, strategii didactice activ-participative (metode şi tehnici de dezvoltare a competențelor de autoinstruire). Corelarea acestor componente cu cea de autoevaluare face posibilă atingerea finalităților şi optimizarea învățării autonome a elevilor în procesul studierii istoriei.

Strategiile didactice permit compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite; dezbaterea unor cazuri reale sau imaginare, care implică cunoaşterea şi combaterea stereotipurilor şi prejudecăților; lectura critică a diverselor tipuri de surse istorice; utilizarea de surse de informare diferite pentru prezentarea unui eveniment sau proces istoric. Strategiile didactice focalizate pe folosirea surselor istorice trebuie să ia în considerare eficiența documentelor în formarea competențelor specifice, ceea ce va contribui la elaborarea strategiilor de predare calitativă care permit trecerea reală de la centrarea pe conținuturi la cea pe experiențe de învățare, adică pe competențe integratoare.

VIII. Strategii de evaluare

Evaluarea rezultatelor şcolare reprezintă o componentă organică a procesului de predare-învățare şi reflectă corelația dintre finalitățile şi obiectivele/competențele educaționale. Sugestiile de evaluare propuse în prezentul document includ totalitatea proceselor şi produselor care analizează, măsoară şi apreciază performanțele atinse de elevi în învățarea istoriei. Din perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue şi formative.

În activitatea educațională, evaluarea este o acțiune de cunoaştere, care presupune colectarea datelor, prelucrarea şi interpretarea lor. Astfel, evaluarea parcurge următoarele etape:

- *proiectarea evaluării,* care înseamnă stabilirea obiectivelor acesteia, a procedeelor şi instrumentelor folosite, baremelor de corectare-notare şi a descriptorilor de performanță, a timpului afectat pregătirii evaluării şi activității propriu-zise;
- *măsurarea rezultatelor şcolare* prin mijloacele şi procedeele preconizate, care trebuie să fie adecvate scopului urmărit;
- *aprecierea şi interpretarea rezultatelor* pe baza criteriilor preconizate;
- *formularea unor concluzii* impuse de interpretarea rezultatelor;
- *adoptarea unor decizii educaționale* în funcție de concluziile formulate în urma evaluării.

În procesul educațional se vor evalua rezultate, cunoştințe, competențe, procese conform raportului dintre obiectivele proiectate şi rezultatele obținute de elevi. În cadrul orelor de istorie, evaluarea va îndeplini mai multe funcții, printre care:

- ***funcția de evidență şi control*** a activității didactice;
- ***funcția prognostică*** - permite luarea unor decizii ulterioare;
- ***funcția formativă*** - ca rezultantă a înțelegerii de către evaluați a nivelului la care se află în momentul evaluării;
- ***funcția motivațională*** - stimulează activitatea de învățare.

În evaluarea reuşitei şcolare, profesorul de istorie trebuie să urmărească atingerea performanțelor stabilite în acord cu posibilitățile elevilor. O condiție importantă în organizarea evaluării este că ea trebuie să fie accesibilă pentru toți elevii, indiferent de implicare şi de potențialul lor.

Evaluarea are drept scop să stimuleze interesele cognitive ale elevilor şi speranța spre performanțe mai mari. Organizarea corectă a evaluării învățării istoriei îi va oferi cadrului didactic informații utile despre eficiența utilizării strategiilor de lucru în situații concrete. De aceea, prin activitățile de evaluare, cadrele didactice vor identifica problemele şi dificultățile cu care se confruntă elevii pe parcursul învățării istoriei.

Organizarea eficientă a evaluării trebuie să stabilească legătura dintre rezultatele obținute şi strategiile de învățare. Astfel, vor fi utilizate strategii didactice care vor asigura o eficiență sporită în învățarea istoriei şi vor contribui la dezvoltarea deprinderilor de analiză, de fixare şi de consolidare a cunoştințelor, pornind de la studiul istoriei locale spre cea națională, regională, europeană şi universală.

Evaluarea poartă un caracter pozitiv şi de formare a unor calități de personalitate şi caracter. De regulă, în cadrul evaluării se depistează, în primul rînd, ceea ce a reuşit elevul, şi nu ceea ce nu a realizat, deşi în practica educațională deseori se întîmplă invers. În realizarea obiectivelor curriculare, cadrele didactice vor consulta standardele educaționale, în baza cărora vor fi elaborate obiectivele de evaluare şi sarcinile de verificare. Pentru a atinge rezultatele estimate, cadrele didactice vor utiliza diverse forme şi metode de evaluare a rezultatelor şcolare: *orale, scrise, activități practice*.

În funcție de timpul efectuării, evaluarea poate fi: ***inițială, curentă, finală***. Curriculumul la istorie prevede ore speciale pentru evaluarea finală (la sfîrşit de semestru şi de an şcolar). Elevii sînt verificați prin *probe* care pot fi concepute sub diferite forme (***lucrări scrise, dictări istorice, teste, studierea şi descrierea documentelor istorice, elaborarea unor proiecte*** *etc.*). Alături de formele şi instrumentele clasice de evaluare, este necesar a fi utilizate forme şi instrumente complementare, cum sînt: ***proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității şi a comportamentului elevilor*** şi altele.

Prin aceste şi alte tehnici de evaluare, cadrele didactice vor aprecia:

- *disponibilitatea elevului de a organiza şi a reglementa propria învățare, atît individual, cît şi în grup, demonstrînd deprinderi de colaborare;*
- *abilitatea de a-şi organiza eficient timpul;*
- *abilitatea de a aplica noile cunoştințe şi deprinderi într-o varietate de contexte – acasă, la şcoală, în educație şi instruire;*
- *abilitatea de a exprima şi interpreta gînduri, sentimente şi fapte atît pe cale orală, cît şi în scris;*
- *capacitatea de a identifica şi a rezolva probleme, de a-şi planifica activitatea, acțiunile, de a determina scopurile şi a prognoza rezultatele aşteptate, de a realiza activitatea conform planului, a aprecia rezultatele ei;*
- *capacitatea de reflecție asupra comportamentului său în societate; valorificarea propriilor talente şi capacități;*
- *abilitățile de relaționare interpersonală, adică toate formele comportamentale care trebuie stăpînite pentru ca un individ să fie capabil să participe eficient şi constructiv la viața socială şi să rezolve conflictele, dacă e cazul;*

- *capacităţi ce demonstrează gîndire logică şi critică, abilităţi de căutare, procesare, analiză şi selectare a informaţiei;*
- *abilităţi de analiză a valorilor culturii (naţionale şi universale) pe care trebuie să le cunoască şi să le interiorizeze: aprecierea particularităţilor culturii naţionale, ale etniilor conlocuitoare şi ale celei universale, ale tradiţiilor de familie şi din comunitate; rolul ştiinţei şi religiei în viaţa omului, influenţa lor asupra lumii;*
- *capacitatea de analiză a situaţiei pe piaţa muncii, abilitatea de a acţiona în corespundere cu profilul personal şi social, cultura timpului liber; dezvoltarea unei viziuni strategice, stabilirea obiectivelor şi realizarea lor, precum şi motivarea de a reuşi etc.*

Profesorii trebuie să îşi ajute elevii să evalueze ei înşişi gradul de veridicitate al surselor de informaţie şi chiar informaţia; să introducă în clasă strategii didactice care încurajează analiza critică, acceptă existenţa unei multitudini de puncte de vedere, promovează o abordare interculturală în interpretarea evenimentelor istorice; să-i ajute pe elevi să-şi dezvolte capacităţile de analiză critică şi de gîndire prin analogie.

Aceste şi alte achiziţii vor fi evaluate de cadrele didactice şi la alte discipline şcolare, de aceea este importantă comunicarea între cadrele didactice (în special a profesorilor de educaţie civică, geografie, limbă maternă, limbi străine, diriginţilor de clasă, conducătorilor de cercuri şi cluburi pe interese etc.) întru implicarea elevilor şi obţinerea unor rezultate şcolare şi extraşcolare performante. Astfel, procesul de evaluare va fi axat pe corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competenţele specifice.

Principalele calităţi ale unui instrument de evaluare sînt: *validitatea, volumul, obiectivitatea, profunzimea, calitatea.* De asemenea, este important de a pune în valoare rezultatele învăţării prin raportarea lor la progresul şcolar al fiecărui elev; utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor şcolare, recunoaşterea, la nivelul evaluării, a experienţelor de învăţare şi a competenţelor dobîndite în contexte nonformale sau informale.

În lumina rigorilor elucidate mai sus, se schimbă şi unele accente cu referinţă la notarea performanţelor şcolare. Însuşi procesul educaţional, care constă în mare parte din instruire şi respectiv evaluare formativă dictează profesorului să aprecieze atît produsul elevului, cît şi efortul realizat în cadrul procesului. Nota califică achiziţiile elevului la o anumită treaptă educaţională, criteriile de notare trebuie să fie clare elevului şi el trebuie să le cunoască anticipat, pentru ca nota să devină motivaţională pentru realizările de mai tîrziu ale elevului, pentru activitatea asupra retenţiei etc.

Referinţe bibliografice

A. Acte oficiale

1. *Curriculum şcolar. Istoria Universală şi Istoria Românilor, clasele V-IX*. Chişinău: Prut Internaţional, 1998.
2. Gavriliţă G. Istoria. Curriculum pentru gimnazii (clasele V-IX). Chişinău: Editura Univers Pedagogic, 2006.
3. Recomandarea 15 (2001) privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI, adoptată de Consiliul Europei la 31 octombrie 2001 cu prilejul celei de a 771-a reuniuni a adjuncţilor de miniştri.
4. Recomandarea 12 (2002) a Comitetului Miniştrilor al Consiliului Europei către statele membre cu privire la educaţia pentru o cetăţenie democratică.
5. Recomandarea 1880 (2009) Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind predarea istoriei in regiunile de conflict şi post-conflict.

B. Literatură didactică

1. Achiri I., Bolboceanu A. *Evaluarea standardelor educaționale*. Chișinău: Print-Caro, 2009.
2. Bolovan S. P. *Didactica istoriei. Noi orizonturi în predarea, învățarea şi evaluarea istoriei prin metode active*. Cluj Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007.
3. Аймермахера К., Бордюгова Г. *Историки читают учебники истории: Традиционные и новые концепции учебной литературы*. Москва, 2002.
4. Callo T. O pedagogie a integralității. Chişinău: CEP, 2007.
5. Cartaleanu T., Cosovan O., Goraş-Postică V. și alții. *Formare de competențe prin strategii didactice interactive.* Chişinău, 2008.
6. Cerghit I., Neacşu I. *Prelegeri pedagogice*. Iaşi: Editura Polirom, 2001.
7. Ciolan L. Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iaşi: Polirom, 2008.
8. Charles T., Steele Jeanie L., Kurtis S. *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice.* Chişinău, 2003.
9. Chiş V. *Pedagogia contemporană, pedagogia pentru competențe*. Cluj, 2005.
10. Clarke P. *Comunități de învățare. Şcoli şi sisteme*. Chişinău: Arc, 2002.
11. Cojocaru V. Gh. *Reforma învățămîntului*. Chişinău: Ştiința, 2002.
12. Cojocaru V. Gh. *Schimbarea în educație şi schimbarea managerială.* Chişinău, 2004.
13. Cucoş C. *Pedagogie generală.* Iaşi: Editura Polirom, 2000.
14. Dickinson A., Gordon P., Lee P. (eds.) *Raising standards in history education*. London, 2001.
15. Guțu V., Achiri I. *Evaluarea curriculumului şcolar*. Ghid metodologic. Chişinău, 2009.
16. Joiță E. Instruireaconstructivistă o alternativă. Fundamente, strategii. Bucureşti: Aramis, 2006.
17. Ihrig S., Dumbrava V., Müller D., Şarov I. *Istoria între ştiință şi şcoală – perioada interbelică în Basarabia. Studii, materiale, surse şi sugestii*. Chişinău: Editura Cartdidact, 2008.
18. Keen E., Târcă A. *Educație pentru cetățenie*. Bucureşti: Radical,1999.
19. Manea M., Palade E., Sasu N. *Istorie. Predarea istoriei şi educația pentru cetățenie democratică: demersuri didactice inovative*. Bucureşti, 2006.
20. Musteață S. *Cum să elaborăm şi analizăm manualele şcolare*. Chişinău: Cartdidact, 2006.
21. Musteață S. (ed.) *Educația cetățeniei democratice şi toleranței prin intermediul istoriei. Ghid didactic*. Chişinău: Editura Cartdidact, 2006.
22. Musteață S. (coord.) *Predarea istoriei. Îndrumar metodic pentru profesori*. Chişinău: Editura Pontos, 2010.
23. Nicola I. *Tratat de pedagogie şcolară.* Bucureşti: Editura Aramis, 2000.
24. Olaru V., Uzicov N. *Istoria universală (1918-2005). Ghidul profesorului (clasa a IX-a).* Chişinău: Civitas, 2005.
25. Petrovschi N. *Istoria. Ghidul profesorului* (clasa a VI-a), Chişinău: Editura Ştiința, 2001.
26. Petrovschi N. *Recomandări şi sugestii pentru studierea cursului Didactica Istoriei.* Chişinău: Editura UPS I. Creangă, 2005.
27. Petrovschi N. *Didactica Istoriei.* Chişinău: Editura UPS I. Creangă, 2007.
28. Roşioru-Caciuc L., Roşioru V. *Jocuri didactice la istorie*. Chişinău: Epigraf, 2006.
29. Stamatescu M. *Evaluarea valorilor şi atitudinilor*. S.A.I., serie nouă, vol. XLVI, 2001.
30. Stoica A. (coord.) *Evaluarea curentă şi examenele. Ghid pentru profesori*. Bucureşti: Editura Prognosis, 2001.
31. Stoica A. *Evaluarea progresului şcolar. De la teorie la practică.* Bucureşti: Editura Humanitas Educațional, 2003.
32. Стрелова О.Ю., Вяземский Е.Е. *Учебник истории: старт в новый век: пособие для учителя*. Москва: Просвещение, 2006.
33. Вяземский Е.Е., Стрелова О. Ю. *Как преподавать историю в школе*. Москва, 2000.
34. Петровски Н. *История. Пособие для учителя*, VI класс. Chişinău: Ştiința, 2001.
35. Чербушка П., Хахеу В., Петровски Н. *История. Пособие для учителя, VII-ой класс.* Chişinău: Ştiința, 2002.

C. Manuale şcolare

Clasa a V-a

1. Cerbuşcă P., Gonța Gh., Haheu V., Petrovschi N. *Istoria universală. Preistorie. Civilizații ale Antichității*, manual pentru clasa a V-a. Chişinău: Editura Ştiința, 1999.
2. Gonța Gh., Parasca P., Cerbuşcă P. și alții. *Istoria universală. Istoria românilor. Manual pentru clasa a V-a*. Chişinău: Editura Ştiința, 2000
3. Niculiță I., Potlog Vl., Arnăut T. I*storie. Epoca străveche şi antică. Manual pentru clasa a V-a,* partea I şi II. Chişinău: Editura Lumina, 2000.
4. Никулицэ И., Потлог В., Арнаут Т. *Всеобщая история. Античная епоха*. Учебник для V-го класса, часть I и II. Chişinău: Издательство Лумина, 2000.

Clasa a VI-a

1. Dragnev D., Gonța Gh., Cocîrlă P., Dragnev E. *Istoria medievală universală a românilor*. Manual pentru clasa a VI-a. Chişinău: Editura Ştiința, 2001.
2. Драгнев Д., Гонца Г., Кокырлэ П., Драгнев Е. *История. Всеобщая. Румын*. Учебник для VI класса. Chişinău: Ştiința, 2001.
3. Popovici C., Popovici A. *Istorie. Manual pentru clasa a VI-a.* Chişinău: Editura Lumina, 2006.

Clasa a VII-a

1. Dragnev D., Drachenberg C., Ojog I. *Istoria universală. Istoria românilor. Epoca modernă.* Partea I, manual pentru clasa a VII-a. Chişinău: Editura Ştiința, 2002.
2. Драгнев Д., Драхенберг К., Ожог И. *Всеобщая история. История румын. Новое время*. Часть I. Учебник для VII-го класса. Chişinău: Ştiința, 2002.

Clasa a VIII-a

1. Chicuş N., Danu E., Dragnev D. *Istoria modernă a românilor*. Partea a II-a (1848-1918), manual pentru clasa a VIII-a. Chişinău: Editura Prut Internațional, 2000.
2. Ojog I., Turliuc C. *Istoria universală modernă (1850-1918).* Manual pentru clasa a VIII-a. Chişinău: Cartdidact-Reclama, 2002.
3. Varta I., Şarov I. *Istoria românilor. Epoca modernă (1850-1918)*. Manual pentru clasa a VIII-a. Chişinău: Cartdidact-Reclama, 2003.
4. Chicuş N., Danu E., Dragnev D., Negrei I. *Istoria românilor. Epoca modernă*. Partea a II-a (1850-1918). Manual pentru clasa a VIII-a. Chişinău: Prut Internațional, 2003, 2005.
5. Drachenberg C., Certan E., Cozma V., Cerbuşcă P. *Istoria universală. Epoca modernă. Partea a II-a (1850-1918).* Manual pentru clasa a VIII-a. Chişinău: Prut Internațional, 2003, 2005.
6. Драхенберг К., Чертан Е., Козма В., Чербушка П. *Всеобщая история. Новое время. Часть II (1850-1918)*. Дидактический материал для 8-го класса. Chişinău: Prut Internațional, 2004.
7. Кикуш Н., Дану Е., Драгнев D., Негрей И. *История румын. Новое время. Часть II (1850-1918).* Дидактический материал для 8-го класса. Chişinău: Prut Internațional, 2004.

Clasa a IX-a

1. Caşu I., Nazaria S. *Istoria universală contemporană (1918-2002)*. Manual pentru clasa a IX-a a şcolii de cultură generală din Republica Moldova. Chişinău: Reclama-Civitas, 2002.
2. Palade Gh., Şarov I. *Istoria românilor. Epoca contemporană*. Manual pentru clasa a IX-a. Chişinău: Cartdidact-Reclama, 2002.
3. Petrencu A., Dobzeu M. *Istoria universală. Epoca contemporană*. Material didactic pentru clasa a IX-a. Chişinău: Ştiința, 2003.

4. Vizer B., Nagnibeda-Tverdohleb T. *Istoria românilor. Epoca contemporană.* Material didactic pentru clasa a IX-a. Chişinău: Editura Ştiinţa, 2004.
5. Caşu I. *Istoria universală. Lumea contemporană (1918-2005)*. Manual pentru clasa a IX-a. Chişinău: Civitas, 2005.
6. Петренку А., Добзеу М. *Всеобщая история. Новейшее время.* Дидактический материал для 9-го класса. Chişinău: Ştiinţa, 2004.
7. Şarov I., Palade Gh., Caşu I. *Istorie. Epoca contemporană. Istoria românilor. Istoria universală.* Manual pentru clasa a IX-a. Chişinău: Editura Cartdidact – Civitas, 2009.

D. Surse didactice auxiliare

- Chirtoagă I. *Din istoria sudului Basarabiei (în contextul istoriei românilor).* Materiale didactice pentru şcolile de cultură generală. Chişinău: Civitas, 2007.
- Dragnev D., Chirtoagă I., Jarcuţchi I., Negru E. *Din Istoria Transnistriei (în contextul istoriei naţionale)*, I. Material didactic pentru şcoala de cultură generală din Transnistria. Chişinău: Editura Civitas, 2001.
- Dragnev D., Dragnev E. *Atlas de istorie universală şi a românilor.* Chişinău: Civitas, 2005; ediţia a II-a, 2006.
- Ojog I., Şarov I., Matveev S. şi alţii. *Istoria Românilor. Epoca antică şi medievală. Atlas istoric şcolar*. Chişinău: Editura Cartdidact, 2000.
- Vasilos V. *Istoria românilor. Curs universitar*. Chişinău: Civitas, 2003.

E. Literatură ştiinţifică

1. Agachi A. şi alţii. *Dicţionar de istorie*. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Chişinău: Civitas, 2007.
2. Certan E., Cristian V. *Istoria modernă a Europei şi Americii*, vol. I. Chişinău: Editura Lumina, 1995.
3. Certan E. (coordonator), Cozma V., Culea S. *Istoria universală modernă (1640-1850). Crestomaţie*. Chişinău: Prut Internaţional, 2000.
4. Certan E., Cozma V., Cristian V. şi alţii. *Istoria modernă a Europei şi Americii,* vol. II. Chişinău: Editura Prut Internaţional, 2002.
5. Murgescu M. L. *Între "bunul creştin" şi "bravul român". Rolul şcolii primare în constituirea identităţii naţionale româneşti (1831-1878)*. Bucureşti, 1999.
6. Strandling R. *Teaching 20th century European history*. Strasbourg: Council of Europe, 2001.

F. Resurse online

- http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/History - Multiperspectivitatea în predarea istoriei
- http://www.iatp.md/istorie/ - Să învăţăm istoria prin Internet
- http://istoria.md/ - "Primul site de istorie" din Republica Moldova
- http://basarabia.info/ - Istoria Basarabiei
- www.ena.lu – European Navigator
- www. Historywallcharts.eu – Hystory and European Identity